«Λεόντιος και Λένα»: Υπερφόρτιση

Ο εκφραστικός πλούτος δημιουργούσε ένα είδος πυκνού, συχνά ελκυστικού, αλλά αδιάφανου επιστρώματος

Της Νόνας Μολέσκη

Πριν από μερικά χρόνια ο Πάρις Ερωτοκρίτου ανέβασε την «Καρδιά του σκύλου». Ήταν μια από τις λίγες παραστάσεις για τις οποίες δεν μπόρεσα να γράψω. Ίσως επειδή γνώριζα τόσο... από κοντά την πρώτη ύλη, το μυθιστόρημα του Μιχαήλ Μπουλγκάκοβ, και με αγωνία περίμενα να μεταδοθούν στους δέκτες αυτά που εγώ θεωρούσα μηνύματα του έργου, όπως το ιδεολογικό κρέντο του συγγραφέα, η καυστική σατιρική του ματιά στην απεικονιζόμενη εποχή, το μεταφορικό υπόβαθρο της υπόθεσης, η αλληγορική απόδοση των ταξικών χαρακτηριστικών των προσώπων. Κατά την αποψή μου, η πληθωρική σκηνοθετική ευρηματικότητα επικάλυψε την ουσία και θόλωσε τα μηνύματα, όμως αναγνώριζα το δικαίωμα του Πάρι Ερωτοκρίτου ν' ανεβάσει την παράσταση για άλλους λόγους και με άλλους σκοπούς, διαφορετικούς απ' εκείνους που ανέμενα εγώ, μια από τους θεατές του.

Τα εκφραστικά μέσα δεν λειτούργησαν ως αγωγοί, αλλά απέκτησαν υπερβολική αυτονομία

Η ίδια σκηνοθετική μανιέρα φάνηκε να ταιριάζει πολύ στον Μπρεχτ, η παράσταση του Ερωτοκρίτου είχε νεύρο και επιθετικότητα που ταίριαζαν στο υλικό. Στη «Νίτσα» η σκηνοθετική ενεργητικότητα τον οδήγησε στο πετυχημένο σπάσιμο ενός αφηγηματικού μονολόγου σε δύο σκηνικές μορφές, σε δύο υποστάσεις της ίδιας ηρωίδας.

Το έργο του Γκέοργκ Μπίχνερ «Λεόντιος και Λένα» είναι ένα πολύ ιδιαίτερο κείμενο. Ενδεδυμένο στο είδος της ρομαντικής κωμωδίας, έχει βαθιές λογοτεχνικές ρίζες και τολμηρές ιδεολογικές προεκτάσεις. Το μείγμα των λογοτεχνικών αναφορών περιέχει την κομψή ειρωνεία του Μισσέ, τον αμλετικό απόηχο σ' ό,τι αφορά στην υπαρξιακή σύγκρουση με τη χυδαία πραγματικότητα του πρίγκιπα Λεόντιου, τον συνδυασμό ορθολογισμού και κυνισμού που πηγάζει από αριστοφανικούς δούλους και περνά από μορφές όπως του Σάντσο Πάνσα στον ρόλο του Βαλέριου. Ιδεολογικά σύνθετο, το κείμενο του Μπίχνερ αντιστέκεται στην αρχική πρόθεση του συγγραφέα να κρατηθεί στα πλαίσια του είδους, και η απέχθειά του προς τη συγκεκριμένη πολιτική κατάσταση στη σύγχρονή του διασπασμένη σε κρατίδια και συντηρητική Γερμανία διαβρώνει το ρομαντικό παραμύθι που αποτελεί τον φαινομενικό καμβά της υπόθεσης.



Ο Χρίστος Νικολάου και η Νίκη Δραγούμη υπήρξαν αποτελεσματικοί σ' όσους στόχους έθεσε μπροστά τους ο σκηνοθέτης.

Θαρρώ πως ο σκηνοθετικός τρόπος που επιλέγει ο Πάρις Ερωτοκρίτου με την ακατάπαυστη ροή εκφραστικών ευρημάτων, με την όντως εντυπωσιακή πυκνότητα πρωτότυπων προτάσεων, δεν είναι ο κατάλληλος για το έργο του Μπίχνερ. Ο εκφραστικός πλούτος δημιουργούσε ένα είδος πυκνού, συχνά ελκυστικού, αλλά αδιάφανου επιστρώματος, που δεν επέτρεπε την επικοινωνία με το ουσιαστικό βάθος του κειμένου. Το αισθητικά και ιδεολογικά πολυσύνθετο κείμενο χρειαζόταν πιο αδρές και καθαρές πινελιές για να φανερωθεί μπροστά μας. Τα εκφραστικά μέσα δεν λειτούργησαν ως αγωγοί, αλλά απέκτησαν υπερβολική αυτονομία.

Στην υπερφόρτιση της παράστασης συνέβαλε και το γεγονός ότι όλοι οι συντελεστές της παραγωγής δούλεψαν με γνήσια δημιουργική γενναιοδωρία. Τα σκηνικά του Γιώργου Γιάννου κυριολεκτικά γέμισαν το οπτικό πεδίο των θεατών και το κάθε μικρό αντικείμενο, καθώς και κάθε ενδυματολογική λεπτομέρεια, ήταν ευρηματικά. Ο Φώτης Νικολάου δούλεψε την κίνηση των ηθοποιών ωσάν να δημιουργούσε δικό του αυτοτελές έργο, κάτι που ισχύει και για τη μουσική σύνθεση του Λευτέρη Μουμτζή. Ο Πάνος Μακρής, η Παναγιώτα Παπαγεωρίου, ο Χρίστος Νικολάου, η Νίκη Δραγούμη, ο Γιώργος Μουαΐμης και οι άλλοι ηθοποιοί της ομάδας δούλευαν εξουθενωτικά και υπήρξαν αποτελεσματικοί σ' όσους στόχους έθεσε μπροστά τους ο σκηνοθέτης.

Έφυγα με την εντύπωση ότι γνώρισα καλύτερα τον σκηνοθέτη Πάρι Ερωτοκρίτου. Όχι τον Μπίχνερ.